

---

paolo santarcangeli versei

KÉRDEZLEK

Kérdezlek:

Milyen a tenger, ott, hazádban? Milyen a hullámok hangja, mikor hosszú vándorlás után öbölre találunk, ölbe, amelyben jó megpihenni?

Partodon milyen a kagyló? Nagyon más-e a tenger ott lenn tenálad?

Mikor ama nagy messzeségbe indultál, mely megtelt teveled, füled barlangjába mily szavakat lehelte a szél?

És milyen a parton állni, mikor valaki egyedül van?

És milyen, amikor sírni szeretnél? Milyen a sírásod, és a sirályok panasza déli szélben?

Es mondd, fúj-e nálad is a déli szél? És milyen új neveket adtak az emberek ott lenn partodon az ősi névre hallgató jó szeleknek?

És mondd, mikor el szeretnél menni, hallod a hívást? Elér-e téged a hang, mely mindig és mindig hív és te nem tudod?

És milyen ott a bánatod, sebesült szárnyú madár?

Mily hálókat és mily csalátkeket állítottál röptében sebzett bánatodnak?

(Ford. Weöres Sándor)

ELMENTÉL

Elmentél.

Mivelhogy mindig el fogsz menni.

A múltó nap arcodat hajdani várakozás
fátylába takarja.

S a nyári tücsök is hallgat, mióta
sok csend között egyedüllétem
zamatát ismerem.

Éljek bár kegyetlen Amerikák földjén,
vagy legyek az Everest magasán,
karjaimba csak a leget zárom,

a semmit, mcllyből élnem adatott.
Léted már csak néhanap érzem
a csillagok alatt.

Rendjén volt talán, hogy elmentél.

Érted száműztem az időt.
Miattad találtam sokféle csöndet.
Denevér szárnya vízen,
repül el fölöttem az élet.
Rendjén volt talán, hogy elmentél.

Mielőtt végképp elveszítlek,
még keresem arcod a levelek közt,
az ár sűrű sodrán.
S várom hogy kíséjjen arcod.
Játszottak velem az istenek.
Szeliden formált aranyos felhőt,
mi lényét percenként váltja,
kivántam karomba zárni.

Vagyok mint tó a gátak közt és hallgatok.
Rendjén volt talán, hogy elmentél.

(Ford. Weöres Sándor)

PARADICSOM

Kiűztek a paradicsomból.
Azóta — kezdet óta — keresem.
Van. De mindig másutt,
nem ahol én.
Ezért sodródom tétova
szélfúttá levél.

Mint te,
ldegen tesvérem.
Mikor ránk derül az istenek kegyelme,
tán látunk egy kerítést,
mögötte kertet,
nagy fényt a messzeségben.

(Ford. Weöres Sándor)

EGY DIÓ HÉJÁT IS

Egy dió héját is kunyhómul elfogadnám.
Hasamat harmatcseppel tölteném.
De száraz viaszként repedez a föld.

Üres bogyó-tok vagyok, mit sodor az eső,
és ág zsenge rügye vagyok,
gabona sovány szára,
fatörzs a hullámok taraján:
életem elfonnyadt levél,
s messzire kell mennem.

Vár rám a csónak az árnyékos parton.
A csalóka árnyat elhagyom,
s kék vízre szállok.

Nem fogom szavad hallani.
Nem fogod szavam hallani.
Ha széllel küldöd sóhajod felém,
csak visszhangját fogom távolról hallani.

(A szerző fordítása)

AZ ÉJ DOBJAI

Halld, bevégzett szívem:

Erősödik a dobok düreje.
Énekes vérű lányok
a titkos forráshoz szállnak.
Könnyű tánccal mennek s könnyű ruhában,
szemük mosolyog.

Boldogság évszaka,
elveszett felhő,
csalásaid ismerem.
Már csak a dobokat hallgatom,
az idő doboló ütemét.
Én a száműzött vagyok.
Már csak a dobokat hallgatom.

Igézet évszaka,
csalás évszaka,
vígy magaddal.
A nyári dalok emléke
lelkemben újjá ne fakadjon.
Feledjem a táncokat,
már csak a dobokat hallgassam,
a végső ünnep dobogását.

(Ford. Weöres Sándor)

ÖREGEK MÁSODIK KÓRUSA

Jeges arcot emelünk az ég felé.
Merev szemmel nézzük a felhőket.
Durva lábak nyomnak minket a földbe.
Szétfoszlanak bordáink, szétmállanak
testünk kedves oszlopai.
Távolba jól tekintő
sóvár szemek többé nem látnak.
Orrunk beomlik.
Behorpadt száinkat csók már nem érinti.
Tört mellünk tegnap még
vígan zihált az éji kéjben.
Mosolyunk nincsen.
Karunk lecsüggedt.
És ti, tudós kezeim,
ég felé nyújtott kezeim,
kétszer öt szorgos ujjam,
ím örök jégbe meredve álltok
emléktelen.

(Ford. Weöres Sándor)

A TÁJ AHOL NEVELKEDTÜNK

Az érzelem feltétlenül törvényének engedelmeskedve, mindnyájan saját tájunk fiait vagyunk. Ahogyan a tájnak válaszolunk, úgy alakul ki viselkedésünk, sőt gondolkodásunk.

Természetes ez bárkinek, ki lakóhelyével összehangolódott. Akárki említheti orosz, angol, svéd, afrikai, írországi írók vagy francia, kínai, mexikói festők példáját.

Azonban mi, a hontalanok, abban az egyszerre könnyebb s nehezebb helyzetben vagyunk, hogy *tájunk jelenléte elveszett*, s ezért arra kényszerülünk, hogy azt naponta újjáteremtsük önmagunkban. Azért könnyebb a helyzetünk, mint mondtam, mert egy táj vagy egy éghajlat olyan mértékben válik hitelessé, amennyire eszmény és meghittség lesz belőle és a póézis egzakt légkörében magasztosul; viszont azért nehezebb a helyzetünk, mert hiányzik a *külső*, a *nem-szubjektív táj* állandó összehasonlításának lehetősége azzal a tájjal, mely bensőnkben él tovább; és eljő az az idő is — sokszor elég hamar —, amikor elmosódnak a képek, és úgy érezzük magunkat, mintha kirántották volna a talajt a lábunk alól.

Persze megmarad annak lehetősége (ha rátalálunk) hogy egy más tájhoz (vagy tájszóláshoz, vagy nyelvhez) jussunk. Aztán azok mennyire változnak valóban mienkké, saját vérünké, attól függ, mennyire bírunk átváltozni, asszimilálódni, önmagunkat kiöcsérelni. Az eredmény nagyon bizonytalan; azon írók példája, kik anyanyelvüinktől különböző nyelven írnak vagy írtak, megerősíti a kételyt. (Azért említem éppen az írókat, mert ők adnak tanúvallomást és példaképet.) Az ember, mint a jéghegy: tízedrészre kiáll a tengerből, de kilenctizede vízben, közös érzések, közös emlékek, ősi képek és kifejezések vizében.

Ezért hiányzik a száműzött borából a szőlő végső zamata.

Hangja elvesz a szélben. Bárki más tudja, hogy valamely kapcsolat részese és szükség esetén hozzá folyamodhat; még ha lelke mélyén nem is szereti, ha megveti és tán gyűlöli, mégis az övé. Saját hazájával való kötelékének tudata túlhaladja még a megvetést is, és megmarad a visszatérés lehetőségének tudása.

Viszont a hontalané a bizonytalanság érzete; annak félelme, hogy kiesik a játékból, hogy csak megtűrik a terített vagy a zöld asztal mellett, s attól is szorong, hogy talán a lehulló morzsáként is köszönetet kell mondani.

És azt ne válaszolja senki, hogy végső soron minden ember egyedüllétre ítéltetett és száműzött a földtekén, mert ezt mondván, hamis tételként használ egy igazságot. A sors parancsolta emberi magány és a hontalanság közt lényeges a mennyiségi s a minőségi különbség.

Az a táj, ahol hosszan éltünk, illatos igazságot lehel, még akkor is, amikor már elhagytuk: keserű füvek illata, ettől megkerül a nyáj, s az emberek lelátanak emlékezetük veszedelmes mélyéig.

*

Ezen a lüktető nyáron, ezen a parton, ahol mostan élek, sok hasonlóságot fedezhetnék fel az én partjaimmal. Mégis különböznek, mert amazok mint rég-álmodott Hesperidák kertjének látomása: Sziget, mesebeli kalózok vidékén fekszik, kifejtették a hajózási térképből, talán kalandos regényekben él, újjászületve és újból felfedezve, mint az Oroszlán hónapjának csodája fáradt emberek alvó gondolataiban.

*

Hogy ne szeretnénk a tájat, ahol szenvedtünk? Hangja egyre tisztábban hallszik, amint magunkba mélyedünk, amint magunkká változunk, az ártatlanság

és hitelesség boldog perceiben. „Az otthoni harangot a süket is hallja” — spanyol közmondás.

S akkor már tudjuk, hogy amit hajsoltunk reggeltől estig éveken át, ime, ott volt előttünk, tenger és ég között.

*

Mindnyájan naponta átéljük a teremtés csodáját. De mivel megszoktuk: ennek tudata nem árasztja el a bensőnket. Lehet, hogy ifjúkorunk, mely csupa elvagyódás volt, később az emlékezetben megszépült: de az öröklét forrása buzog belőle, és mindazok rejtett hangja, kik előttünk éltek és szenvedtek ugyanott. Ezért, még ha távol is élünk szülőföldünktől, az emlékek tovább gyarapítják lelki nedveinket, táplálnak minket, mint gyümölcsfa törzsét.

Ez a halottak szörnyű ereje, másíthatatlan és írhatatlan hajtásokat fakaszt életünkbe, új gyümölcsök nőnek belőlük életünk fáján.

(Ford. Weöres Sándor)